

קמפיין החרם נגד ישראל

מאפיינים, זירות מרכזיות, מימון והמלצות

ינואר 2016

- חרמות, משיכת השקעות וסנקציות (BDS) הן נדבך משמעותי במלחמה הפוליטית נגד ישראל, המבוססת על ניצול מסגרות הומניטאריות ועקרונות של זכויות אדם על מנת להשוות את ישראל למשטר האפרטהייד בדרום אפריקה, ולהאשים אותה ב"טיהור אתני" ו"פשעי מלחמה".
- קמפיין ה-BDS אינו ארגון או תנועה ממוסדת. זוהי רשת חסרת היררכיה המורכבת מעשרות ארגונים לא-ממשלתיים ופעילים קיצוניים המתאמים לעתים את פעילותם ברמות שונות. הפעילות מתאפשרת בזכות עשרות מיליוני הדולרים והאירו אשר הארגונים מקבלים [מממשלות זרות](#), מוסדות דת ותורמים פרטיים. משאבים אלו מאפשרים התארגנויות שטח של פעילים ומעצימים את הפוטנציאל להשפעה אנטי ישראלית במקומות כגון קמפוסים, ארגוני עובדים ומוסדות דת.
- BDS הוא המרכיב העיקרי של "אסטרטגיית דרבן" – שאומצה בהסתמך על הצהרת פורום הארגונים הלא-ממשלתיים בוועידת האו"ם נגד הגזענות בדרבן דרום אפריקה (2001). האסטרטגיה התוותה את האמצעים בהם יש לנקוט במסגרת הלוחמה הפוליטית נגד מדינת ישראל וקראה "לקהילה הבינלאומית לאכוף מדיניות של בידוד שלם ומוחלט של ישראל כמדינת אפרטהייד".
- טקטיקות נוספות המבוססות על אסטרטגיית דרבן המניעות את קמפיין ה-BDS כוללות [לוחמה משפטית](#) נגד בכירים ישראלים בערכאות מקומיות ובינלאומיות; לובי באו"ם, באיחוד האירופי ובארה"ב; פרסום דו"חות וההאשמות שווא בדבר "פשעי מלחמה", "טיהור אתני" ו"אפרטהייד"; וארגון פרובוקציות כגון משטים, מטסים והפגנות אלימות בגדה המערבית בטענות שווא של פעילות הומניטארית או פעילות לקידום זכויות אדם.
- בקריאה ל-BDS קיימים מאפיינים חזקים של אנטישמיות במסווה של "ביקורת לגיטימית" על מדינת ישראל. מטרות [הקמפיין](#) הן "לשים קץ לכיבוש והקולוניזציה של כל האדמות הערביות... ולקדם את זכויות הפליטים הפלסטינים לשוב לבתיהם ורכושם...". מטרות אלו שוללות את זכותו הבסיסית של הלאום היהודי להגדרה עצמית. בנוסף, [ארגונים נוצריים רבים המממנים ומקדמים קמפיינים אלה מתבטאים באופן אנטישמי ומשתמשים בדימויים אנטישמיים](#). לכן, [הטענה כי הניסיונות להחרים את ישראל ייפסקו במידה ויושג הסכם שלום המבוסס על שתי מדינות לשני עמים, אינה עולה בקנה אחד עם מטרות הקמפיין או עם אמירות של הפעילים בו](#).

השלכות הקמפיין

- נכון להיום, קמפיין ה-BDS זוכה להצלחה מוגבלת מבחינה כלכלית, אך האפקטיביות שלו נובעת מיכולתו להעלות את המודעות לקמפיין נגד מדינת ישראל ובתוך כך לטשטש את הגבול בין מתיחת ביקורת על המדיניות הישראלית בשטחים לבין דה-לגיטימציה הכוללת את השאיפה ל"ביטול הרעיון של המדינה היהודית... והקמתה של פלסטין ההיסטורית".
- הנזק העיקרי נגרם ברמת התודעה הבינלאומית: איום בבידוד פוליטי, אקדמי, כלכלי ותרבותי כאמצעי להפעלת לחץ על הציבור בישראל; והחדרת מושג החרם לשיח הפוליטי המרכזי כאמצעי לגיטימי לשינוי מדיניות ישראל וכחלופה לא-אלימה למאבק נגדה, תוך ניצול נושאים שונים שחלקם אינם קשורים לסכסוך (ירושלים, עזה, בדואים, מהגרים מאפריקה ועוד...) לחיזוק התדמית ה"גזענית" של ישראל. [מאפיינים אלו משפיעים על ממשלות וחברות לאמץ או להיכנע לטקטיקה זו, לעיתים ללא הבנת האג'נדה הקיצונית של מובילי הקמפיין](#).
- NGO Monitor מעריך כי למדינת ישראל קיימת היכולת להתמודד ביעילות עם קמפיין ה-BDS. עם זאת, יש לעשות זאת בצורה מקצועית, מושכלת ומבוססת עובדות, מכיוון שגורמים רבים אינם חשופים לאג'נדה הקיצונית המניעה את קמפיין ה-BDS. בנוסף, יש לנקוט משנה זהירות בהפרזת השפעתו של קמפיין ה-BDS באופן פומבי.

- **כלכלי/עסקי** - תקיפת חברות ותאגידים בארץ ובעולם באמצעות עיוות עקרונות משפטיים הטוענים כי קשרים עסקיים עם ישראל מהווים סיוע לכאורה להפרות זכויות אדם. במקרים רבים, בקמפיינים אלה מעורבים ארגונים לא-ממשלתיים פוליטיים ופעילים קיצוניים. פעילותם כוללת הליכים משפטיים לא תקינים ורכישת מניות על ידי ארגונים המקדמים משיכת השקעות. אחד המושגים השכיחים שמנוצל על ידי ארגונים אלו הוא "אחריות חברתית תאגידית" (CSR), מכלול של נורמות וסטנדרטים אשר משלבים שיקולים כלכליים-עסקיים יחד עם שיקולים סביבתיים, אתיים ושיקולי זכויות אדם. בהקשר זה, רשת של ארגונים וחברות אחריות תאגידית פועלת לשידול חברות ותאגידים למשוך את השקעותיהם מישראל על בסיס CSR. [\(לקריאה נוספת ראה דו"ח NGO Monitor בנושא\)](#)
- **כנסיות** – תנועת ה-BDS **טוענת כי** "מוסדות דת נתפסים בקרב קהילות רבות כמייצגים עקרונות מוסר ואתיקה חשובים...קמפיינים של משיכת השקעות המתמקדים בחברות...כבר הושקו בכנסיות רבות. [אלו] לא רק יחלישו כלכלית את הכיבוש, אלא גם יעלו את הפרופיל הציבורי של הנושא ויגבירו את הלגיטימיות שלו". נושא זה הפך למרכזי בסדר היום של זרמים כנסייתיים מרכזיים בארה"ב, אירופה, קנדה ובמקומות נוספים. מספר ממשלות אירופאיות, בנוסף לארצות הברית וקנדה, ממנות את מאמצייהן של כנסיות אלו להכפיש את ישראל. במקרים מסוימים כספיהם של משלמי המיסים מועברים לארגונים הומניטאריים כנסייתיים, המעבירים כספים אלו לארגונים פוליטיים, כולל קבוצות נוצריות התומכות באופן פומבי בקמפיין ה-BDS, פתרון של מדינה אחת, ובמקרים רבים, [מפיצות תיאולוגיות אנטישמיות](#) בקרב כנסיות מרכזיות ברחבי העולם. [\(לקריאה נוספת ראה דו"ח NGO Monitor בנושא\)](#)
- **קמפוסים ואקדמיה** - רשת של ארגונים לא-ממשלתיים מקדמת קמפיינים של BDS בקמפוסים באירופה ובצפון אמריקה ומספקת מימון, הדרכה, הכשרה, וסיוע משפטי לפעילים בקרב הסטודנטים. עם למעלה מ-150 סניפים ברחבי ארצות הברית, "סטודנטים למען צדק בפלסטין" (SJP) הוא הארגון המוביל בקידום ה-BDS בקמפוסים, ומארגן בהם אירועי BDS, כולל "שבוע האפרטהייד הישראלי" המתקיים מדי שנה. מעמדם של SJP ו-JVP (Jewish Voices for Peace) כארגוני סטודנטים מקנים להם זכאות למימון אוניברסיטאי במספר קמפוסים בארה"ב. כספי ציבור אלה משמשים לעתים קרובות להפקת אירועים ולאירוח דוברים תומכי BDS כגון עומר ברגותי, עלי אבונימה, מיקו פלד ואליסון וויר. [\(לקריאה נוספת ראה דו"ח NGO Monitor בנושא\)](#)
- **קידום מדיניות סימון, בידול והחרמת מוצרים** – ארגונים לא-ממשלתיים פוליטיים שממומנים באופן ישיר ועקיף על ידי האיחוד האירופי וממשלות אירופה, הפעילו לובי מאסיבי על האיחוד האירופי ליישם צעד זה כחלק מקמפיין ה-BDS. מבחינת הארגונים, סימון מוצרים מאיו"ש, רמת הגולן ומזרח ירושלים הוא צעד ראשון לקראת חרם מקיף על כל גורם הקשור לפעילות בשטחים אלו, ללא קשר להגדרת החוקיות, כאשר הצעד הבא הוא חרם כולל על ישראל ללא קשר לגבולותיה. [\(לקריאה נוספת ראה דו"ח NGO Monitor בנושא\)](#)

- על מנת להבין כיצד עובד המנגנון של תנועת ה-BDS, נחוץ להבין את מקורות המימון של רשת הארגונים והגופים והמשלוח המממנות אותם.
- חלק מהארגונים המובילים את קמפיין ה-BDS מקבלים תמיכה נרחבת ממשלות זרות ומקרנות פרטיות, בהיקפים של מאות מיליוני דולרים ואירו. ממשלות חברות באיחוד האירופי, האיחוד עצמו, כמו גם נורבגיה ושוויץ, מעניקות סכום המוערך ב-100 מיליון אירו כל שנה לארגונים פלסטינים, ישראלים ואירופים שפועלים נגד מדינת ישראל או אזרחיה בדרכים שונות ומגוונות.
- במסגרת הניסיון להפעיל "עוצמה רכה" כנגד מדינת ישראל, ממשלות זרות מממנות ארגונים לא-ממשלתיים הפועלים במסגרת הסכסוך, לעיתים קרובות בעלי אג'נדה פוליטית חד צדדית. בתמורה, ארגונים אלו מספקים לממשלות דו"חות וניתוחים בתחום זכויות האדם והמשפט הבינלאומי, המשקפים את ההטיה הפוליטית שלהם ושל העובדים בהם. **באמצעות מימון זה, המועבר באופן ישיר ועקיף (דרך ארגוני סיוע), ממשלות אירופה מאפשרות ומקדמות את המשך פעילותה של תנועת ה-BDS, לה הן מתנגדות באופן רשמי.**
- תהליכי הבקרה, ההערכה וקבלת ההחלטות באיחוד האירופי ובחלק מהמדינות הם חסויים ובלתי שקופים לציבור הרחב במדינה התורמת. אין שימועים ציבוריים או דיונים בפרלמנט, וכל הבקשות הרשמיות לקבלת מידע במסגרת חוק חופש המידע האירופי נדחים. במקרים רבים, ארגונים אנטי-ישראלים משפיעים על הליך קביעת המדיניות של האיחוד האירופי בהקשר של הסכסוך הערבי-ישראלי, ומשקפים את "מיקור החוץ" של מדינות החוץ - בהליך מנוגד לאחריותיות דמוקרטית.

המלצות

- **בלימת המימון** - האסטרטגיה היעילה ביותר להתמודדות עם קמפיינים אנטי-ישראלים היא בלימת המימון המסיבי הניתן לארגונים קיצוניים המקדמים אותם ברחבי העולם. על כן, יש לקיים דיאלוג נרחב עם ממשלות אירופה וליצור **קווים מנחים מוסכמים ומנגנוני הערכה עצמאיים** לגבי שימוש הולם בכספי משלם המסים האירופי בהקשר זה.
- **מיפוי ושיתוף מידע** - מיפוי ארגונים ופעילים קיצוניים בשיתוף משרדי הממשלה וארגוני חברה אזרחית המומחים בנושא, והפצת המידע לנציגויות השונות של משרדי הממשלה ברחבי העולם, לתקשורת המקומית והעולמית, לשליחי המוסדות הלאומיים (סוכנות יהודית, קרן קיימת לישראל וקרן היסוד), לקהילות היהודיות ולעסקים אשר נתונים לאיום.
- **חשיפת הפעילים והארגונים הקיצוניים** - שימוש חוזר בציטוטים של פעילים מרכזיים בקמפיין על מנת לחשוף את האג'נדה האמיתית שלהם.
- **תגובה אסטרטגית** – תגובה מיידית לארגון, חברה או פעילים המאמצים את טקטיקת ה-BDS, החושפת לציבור את המימון וההתבטאויות. שיטה זו הוכיחה עצמה: הלחץ שהופעל על קרן הפנסיה ההולנדית על ידי גורמים פרו-ישראלים, וחשיפת הנתונים על ידי NGO Monitor בדבר תמיכת ארגון אוקספס ב-BDS, משקפים את הדאגה בקרב המחרמים מכך שחברתם לקמפיין בעל מאפיינים אנטישמיים ואנטי-ציוניים תפגע בהם בסופו של דבר. בד בבד יש לייצר תמריצים חיוביים אשר יינתנו למתחרים של חברות אשר נענות לקמפיין החרם ומצמצמות את קשריהן העסקיים עם ישראל.
- **נקיטת יוזמות ב"תקופות שקט"** – קמפיינים של BDS מתאפיינים ב"תקופות התארגנות", בהן מתכוננים הפעילים לגל הבא, לפי "רשימה שחורה" של חברות ומוסדות ישראלים. יש לנצל תקופות שקט אלו, תוך שימוש בבנק מטרות של חברות/ארגונים/פעילים התומכים בקמפיין – כך תיפגע תקופת ההכנות לקמפיינים, הכוללת לרוב השקעת משאבים מרובה.

דוגמאות לארגונים הפעילים בקמפיין ה-BDS

שם הארגון	מיקום	תורמים מרכזיים	תחום פעילות
ארגונים ישראלים			
מי מרוויח – Who Profits	ישראל (עמותה רשומה)	באופן עקיף: הולנד, אירלנד וגרמניה, נורבגיה	משיכת השקעות ומיפוי חברות
Grassroots Jerusalem	ישראל (חל"צ רשומה)	באופן ישיר: האיחוד האירופי, הקונסוליה הצרפתית. עקיף: פינלנד, דנמרק	שת"פ בין תנועות החרם
Stop the Wall	ישראל	באופן ישיר: שוודיה, דנמרק, שוויץ והולנד	BDS
סביל מרכז תיאולוגית שחרור אקומני - Sabeel	ישראל (עמותה רשומה)	באופן עקיף: שוודיה והולנד	BDS בכנסיות
הוועד הישראלי נגד הריסת בתים ICAHD -	ישראל (עמותה רשומה)	אין שקיפות (בעבר ספרד, אירלנד והאיחוד האירופי)	BDS בכנסיות
Zochrot - זוכרות	ישראל (עמותה רשומה)	באופן עקיף (דרך ארגונים כנסייתיים): פינלנד, צרפת, גרמניה, בריטניה, בלגיה, שוויץ	קידום רעיון זכות השיבה
המרכז לאינפורמציה אלטרנטיבית – Alternative Information Center	ישראל (עמותה רשומה)	באופן עקיף: שוודיה, צרפת, האיחוד האירופי הולנד ושוויץ	BDS
חרם מבפנים – Boycott from Within	ישראל (לא רשום)	לא ידוע	שלוחת ה-BDS הרשמית בישראל
ארגונים פלסטינים			
בדיל – Badil	רמאללה	באופן ישיר: שוודיה, דנמרק, הולנד ושוויץ. באופן עקיף: דנמרק ואירלנד.	זכות השיבה
המרכז הפלסטיני לזכויות אדם - PCHR	עזה	באופן ישיר: האיחוד האירופי, האו"ם, אירלנד, דנמרק, נורבגיה. באופן עקיף: בריטניה, שוודיה, הולנד ודנמרק	לוחמה משפטית
אל-חק – Al Haq	רמאללה	באופן ישיר : בלגיה, ספרד, שוויץ, הולנד, דנמרק, שוודיה ואירלנד באופן עקיף: (דרך ארגוני סיוע) על ידי בריטניה, שוודיה גרמניה והאו"ם	לוחמה משפטית
אל-מיזאן – Al Mezan	עזה	ישיר: שוויץ, דנמרק, שוודיה, הולנד, נורבגיה, האיחוד האירופי והאו"ם. עקיף: שוודיה, גרמניה, בריטניה.	לוחמה משפטית
אדאמיר - Addameer	רמאללה	באופן ישיר: שוודיה, דנמרק, שוויץ והולנד	לוחמה משפטית
ארגונים בינלאומיים			
תנועת הסולידריות הבינלאומית International Solidarity – Movement	ארה"ב	מימון פרטי, אין שקיפות	פרובוקציות בשטחים
American Friends Service Committee (AFSC)	ארה"ב (ויזה הומניטארית בישראל)	באופן עקיף: גרמניה, בנוסף למימון פרטי	BDS בכנסיות
Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI)	אינם רשומים, פעילות בישראל	פרויקט של "ועד הכנסיות העולמי", הממומן על ידי נורבגיה, דנמרק, פינלנד, בריטניה, הולנד וגרמניה (דרך ארגונים כנסייתיים)	פרובוקציות בשטחים
FIDH: International Federation of Human Rights	צרפת	באופן ישיר: האיחוד האירופי, פינלנד, צרפת, אירלנד, הולנד, נורבגיה ושוודיה	לוחמה משפטית
סטודנטים למען צדק בפלסטין – Students for Justice in Palestine	ארה"ב	מימון פרטי: מוסלמים אמריקאים למען פלסטין, WESPAC, השאר לא שקוף	BDS בקמפוסים
קול יהודי לשלום – Jewish Voice for Peace	ארה"ב	מימון פרטי: קרן האחים רוקרפלר, קרן פיירדול, קרן וואלס, קרן וולט ג'ברה	BDS בקמפוסים
אינתיפאדה אלקטרונית – Electronic Intifada	ארה"ב	אין שקיפות (בעבר הולנד)	BDS
War on Want	אנגליה	באופן ישיר: אנגליה, אירלנד	BDS
מועצת הפליטים הנורבגית – Norwegian Refugee Council	נורבגיה	מימון ישיר: האיחוד האירופי, נורבגיה ובריטניה	לוחמה משפטית

NGO MONITOR

NGO Monitor עורך מחקרים מקיפים, מספק מידע, מקדם אחריותיות ותומך בדיון על הדו"חות והפעילויות של ארגונים לא-ממשלתיים הטוענים שהם מקדמים זכויות אדם, במיוחד במזרח התיכון.

שדרות בן-מימון 1
ירושלים 92262, ישראל
טלפון: 02-5661020
פקס: 077-5117030
mail@ngo-monitor.org
www.ngo-monitor.org.il

העמותה לאחריות ארגונים לא-ממשלתיים (ע"ר) #580465508